

ECONOMICS

UDC 005.93

EOI 10.11232/2663-4139.14.08

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗРОБЛЕННЯ І ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Лядська Віталія Валеріївна

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту економіки, управління і адміністрування
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:**ІВАНОВА Наталя Сергіївна**

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0002-5010-2668

Анотація.

На сьогодні функціонування будь-якого підприємства чи організації багато в чому залежить від швидкого вирішення проблем, пов'язаних із низкою факторів, які в першу чергу впливають на соціально-економічну систему, тому вирішення проблем пов'язане з прийняттям рішень, що залежить від якості та ефективності управління підприємством. У даній статті розглянуто сучасні технології розроблення та прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: управлінське рішення, математичне моделювання, ефективне прийняття рішення, технологія, раціональні рішення.

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах розвиток будь-якого підприємства багато значною мірою залежить від швидкості адаптації до нових умов функціонування та правильності прийняття управлінських рішень. Оскільки, саме від їх ефективності залежить конкурентоспроможність підприємства та можливість його подальшого розвитку, тому питання вдосконалення процес розробки та прийняття управлінських рішень є одним із пріоритетних напрямків дослідження в сучасній науці та практиці.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблемою прийняття і реалізації управлінських рішень займалися вітчизняні та зарубіжні науковці. Серед них можна виділити таких, як В. Приймак, О. Шканова, І. Гевко, Л. Батаршева, А. Лук'янова, М. Мескон, М. Альберт, С. Мосов і багатьох інших. Але, незважаючи на безліч наукових

© Лядська В.В., 2020

© Lyadska V., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>
<https://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.14.08>

робіт, які торкаються даної проблематики, виявлені напрацювання у даному напрямі потребують систематизації та узагальнення.

Мета статті. Головною метою даного дослідження є визначення сучасних технологій розроблення управлінських рішень та їх прийняття.

Виклад основного матеріалу. Управлінські рішення є результатом аналізу, прогнозування, оптимізації, економічного обґрунтування та вибору альтернатив із багатьох альтернатив необхідних для досягнення певної мети в системі управління.

Під час реалізації управлінських рішень кожен керівник створює власну систему оцінки ситуації для вирішення конкретної проблеми [1]. Дуже важливо правильно вибрати спосіб вирішення проблеми, для якого менеджеру потрібно лише оцінити ситуацію управління та визначити результати визначити як довгострокові та поточні завдання для вирішення проблеми.

Підготовка управлінських рішень умовно є технологією розробки рішень, що являє собою сукупність послідовних повторюваних дій на окремих етапах, процедурах, операціях.

Існує низка поглядів науковців на етапи розробки та прийняття рішень.

Василь Приймак вважає, що процес розробки та прийняття рішень включає: збір необхідної інформації про існуючі проблеми; аналіз інформації; виявлення та визначення самої проблеми; формування цілей та стратегій вирішення проблеми; формування обмежень та критеріїв відбору; генерування та оцінка альтернатив; вибір рішення; координація цього рішення з керівними органами та реалізація обраного рішення [3].

Гевко Іван виділяє такі основні етапи процесу розробки управлінських рішень: виявлення та визначення проблеми; формування цілей та стратегій вирішення існуючої проблеми; збір необхідної інформації; генерація альтернатив; вибір рішення та його реалізація [4].

Думки науковців щодо технології розроблення та прийняття управлінських рішень є майже схожими, тому можна виділити наступні основні етапи: збір необхідної інформації про існуючі проблеми; ідентифікація проблеми та причини її виникнення; аналіз проблеми; генерування альтернативних варіантів вирішення проблеми; вибір одного рішення та його ухвалення, контроль та оцінка виконання рішення. Для ефективного прийняття рішень необхідно обрати основну систему моделей прийняття рішень на підприємстві.

Управлінські рішення є важливою частиною формування та реалізації управлінських відносин в організації, а також основою для реалізації кожної функції управління на підприємстві.

Одним з сучасних технологій, є математичний апарат, який використовується для прийняття та обґрунтування управлінських рішень. Він застосовується від різного ступеня складності: від елементарного (у моделях звичайних економічних розрахунків: для обґрунтування потреб у ресурсах, розрахунків балансу тощо) до вищої математики (у моделях для прогнозування економічного розвитку підприємств в умовах невизначеності)[2].

З використанням математичного моделювання у процесі розв'язування задач застосовуються різні прикладні математичні методи, а саме: методи прогнозування, математичну статистику, теорію ігор тощо, а також комп'ютерні технології та відповідні пакети програм.

Отже, розглянемо на прикладі прийняття управлінського рішення щодо ціни на основі дослідження споживчих характеристик товару .

Маємо наступну умову. Існує три марки кави. Всі марки мають схожі властивості та пропонуються на ринку за наступними цінами: Jacobs – 213 грн; Nescafe -136 грн; Jardin – ціну на даний товар необхідно було розрахувати, знаючи, що попередня ціна визначена на рівні 132 грн. Було проведено опитування серед споживачів кави вікової категорії від 18 до 20 років щодо важливих характеристик при виборі марки кави.

Було проведено розрахунки значень інтегральних показників для трьох марок. Інтегральні показники дають змогу зіставити різні товари між собою з метою їх впорядкування. Інтегральна оцінка є об'єктивною базою ціноутворення.

$$\text{Jacobs} \quad J = ((0,75 \cdot 0,85) + (0,73 \cdot 0,68) + (0,63 \cdot 0,78)) / 3 = 0,54$$

$$\text{Nescafe} \quad J = ((0,6 \cdot 0,85) + (0,58 \cdot 0,68) + (0,5 \cdot 0,78)) / 3 = 0,43$$

$$\text{Jardin} \quad J = ((0,55 \cdot 0,85) + (0,55 \cdot 0,68) + (0,5 \cdot 0,78)) / 3 = 0,41$$

Розрахувавши лінійну регресію, представлену у таблиці 1. Даний розрахунок дає змогу пов'язати між собою значення інтегральних показників і ціну конкурентних товарів.

Таблиця 1

Співвідношення кави Jacobs та Nescafe

Кава	Інтегральна оцінка, X	Ціна, Y
Jacobs	0,54	213
Nescafe	0,43	136

дані сформовано автором

Здійснивши необхідні розрахунки лінійного тренду можливо розрахувати ціну досліджуваного товари, використовуючи значення його інтегральної оцінки. Тобто

© Лядська В.В., 2020

© Lyadska V., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>

<http://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.14.08>

розрахувати ціну кави Jardin. Зроблено перевірку отриманого рівняння на товарах – конкурентах:

$$\text{Jacobs} \quad P = a + b * J = -172,03 + 718,19 * 0,54 = 213$$

$$\text{Nescafe} \quad P = a + b * J = -172,03 + 718,19 * 0,43 = 136$$

$$\text{Jardin} \quad P = a + b * J = -172,03 + 718,19 * 0,41 = 121,8$$

Провівши аналіз результатів розрахунків визначено ціну кави Jardin споживчими характеристиками на рівні 121,8 грн., що значно перевищує початкову ціну у 132,0 грн. Тому було прийнято наступне управлінське рішення - для виведення товару на ринок необхідно або знизити початкову ціну, або підвищити споживчу цінність товару.

Таким чином, багато інших питань щодо різних рішень можна вирішити шляхом розробки та використання певних методологічних основ та математичного апарату, які будуть корисними для того, хто приймає рішення, для прийняття зважених та найбільш ефективних рішень під час розробки, впровадження та експлуатації.

Висновки і пропозиції. Процес прийняття рішень керівництвом є найважливішою передумовою ефективної роботи кожного підприємства. Необхідним етапом прийняття управлінського рішення є контроль, оскільки найкращі рішення не будуть успішно реалізовані, якщо вони не будуть передані виконавцям і їх реалізація не підлягає постійному та об'єктивному контролю. Для поліпшення результатів діяльності підприємства необхідно приділяти більше уваги поетапному процесу підготовки та прийняття управлінських рішень.

Дуже часто саме моделі математичного програмування використовують для прийняття рішень щодо планування виробництва та обсяги з існуючими обмеженнями ресурсів, планування транспорту, мінімізація витрат тощо.

Процес прийняття управлінських рішень на підприємствах України виконує певні функції, характеризується аналізом та впровадженням новітніх методів на основі світового досвіду. Можливість використання нових методів дає можливість після проведення ретельного аналізу та перевірки моделей впровадити в широке використання певних методів, які вже враховують потреби українського ринку. А в майбутньому це дозволить розробити власну систему методів і принципів прийняття рішень адаптовану до економічної ситуації в нашій країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Мальцева, А. (2010). *Менеджмент, стратегии с которыми побеждают*. Київ: Максимум.
 [2] Орлів, М. С. (2013). *Підготовка і прийняття управлінських рішень*. Г.І. Бондаренко (упоряд.). Київ: НАДУ.

© Лядська В.В., 2020

© Lyadska V., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>

<https://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.14.08>

- [3] Приймак, В.М. (2008). *Прийняття управлінських рішень*. Київ: Атіка.
[4] Гевко, І.Б. (2009). *Методи прийняття управлінських рішень*. Київ: Кондор.

MODERN TECHNOLOGIES OF DEVELOPMENT AND MAKING OF MANAGEMENT DECISIONS

LYADSKA V., applicant for higher education of the Educational and Scientific Institute of Economics and Entrepreneurship
Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhayilo Tugan-Baranovsky

SCIENTIFIC ADVISER:

IVANOVA N., Doctor of Science, Associate Professor, Head of the Department of Marketing, Management and Public Administration
Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhayilo Tugan-Baranovsky

UKRAINE

Abstract. Today, the functioning of any enterprise or organization largely depends on the rapid solution of problems associated with a number of factors that primarily affect the socio-economic system, so the solution of problems involves decision-making, which depends on quality and efficiency of enterprise management.

Keywords: *management decision, mathematical modeling, effective decision making, technology, rational decisions.*

© Лядська В.В., 2020
© Lyadska V., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>
<http://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.14.08>